Lieta Nr. C29 4289 19
Lietas arhīva Nr. C-1243-20/5
ECLI:LV:RLPT:2020:0610.C29428919.3.S

**S P R I E D U M S**
Latvijas Republikas vārdā
**Rīgā 2020. gada 10. jūnijā**

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa
tiesnese Sanita Rūtenberga,
ar tiesas sēžu sekretāri Mariju Semjonovu,
piedaloties prasītājai /pers. A/, prasītājas pārstāvim /pers. B/ un atbildētāja pārstāvei /pers. C/,
2020. gada 19. maijā izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. A/ prasībā pret /nosaukums/ par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

**Aprakstošā daļa**

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā iesniegts /pers. A/ prasības pieteikums pret /nosaukums/ par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2016. gada 16. oktobrī notika nelaimes gadījums darbā, par ko sastādīts akts Nr. 8/1109222016. Aktā norādīts, ka nelaimes gadījums darbā ir darba vides faktoru iedarbības rezultāts. Darba devējs nav iepazīstinājis prasītāju ar nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanas materiāliem. Prasītāja guva traumu, atsitoties pret platformas kājlīsti. Darba devējs nogādāja prasītāju ārstniecības iestādē. Ārstēšanās gaitā vairāki speciālisti (ortopēds traumatologs /pers. E/, neirologs /pers. F/, traumatologs /pers. G/) norādīja uz nelaimes gadījumā darbā gūto traumu ietekmi uz prasītājas veselības stāvokli. Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija 2017. gada 24. aprīlī nolēma pagarināt pārejošās darbspējas periodu. 2019. gada 15. martā prasītājai noteikts 20 % darbspēju zaudējums. Prasītājai ir noteikta trešās grupas invaliditāte. Prasītāja saņem invaliditātes pabalstu 64,03 EUR apmērā. Prasītājas vidējā izpeļņa pirms nelaimes gadījuma bija 742,31 EUR pirms nodokļu nomaksas. Prasītājas morālais stāvoklis ir pasliktinājies. Atbildētājs ir norādījis, ka cels tiesā prasību par prasītājas atbrīvošanu no darba veselības stāvokļa dēļ. Prasītāja ir pārdevusi visas vērtīgākās rotas lietas un aizņēmusies naudas līdzekļus no paziņām. Prasītājai nav iespējams atveseļoties un atgriezties normālā darba ritmā. Prasītāja lūdz tiesu piedzīt no atbildētāja par labu prasītājai atrauto peļņu 15000 EUR un atlīdzību par morālo kaitējumu 7000 EUR.

Prasība pamatota ar Darba aizsardzības likuma 5. panta trešo daļu, Civillikuma 1635., 1639., 1782., 2347., 2348., 2349. pantu.

Atbildētāja rakstveida paskaidrojumos norādīts, ka atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai tika veikta nelaimes gadījuma izmeklēšana un par nelaimes gadījumu tika sastādīts akts. Nelaimes gadījums notika prasītājas neuzmanības dēļ. Prasītāja paslīdēja un nokrita, sasitot celi. Atbildētājs bija veicis visus nepieciešamos pasākumus, lai mazinātu nelaimes gadījuma risku: 1) tika veikta prasītājas instruktāža par darba aizsardzību darba vietā; 2) prasītājai tika veikta obligātā veselības pārbaude; 3) tika veikts darba vides risku novērtējums; 4) prasītājai tika izsniegti darba apavi, kas atbilst LVS EN 345 prasībām. Ārstniecības iestādes izsniegtajā izziņā bija norādīts, ka nelaimes gadījumā gūto veselības traucējumu veida kods ir 019 (citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi). Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2019. gada 2. maija lēmumā norādīts, ka sakarā ar nelaimes gadījumu darbā ir konstatēts darbspēju zaudējums 15 % apmērā. 2016. gada 29. novembrī prasītājai tika izsniegts akta par nelaimes negadījumu darbā otrais eksemplārs un dota iespēja iepazīties ar izmeklēšanas materiāliem. Darba devējs veica likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 7. pantā noteiktos darba devēja pienākumus – nodrošināja prasītājas nogādāšanu ārstniecības iestādē; veica nelaimes gadījuma izmeklēšanu; samaksāja prasītājai slimības naudu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apmērā. Tā kā atlīdzību par nelaimes gadījumu darbā izmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra no darba negadījumu speciālā budžeta, nav pamatota prasība par negūtās darba algas samaksu. Nelaimes gadījums darbā notika pašas prasītājas vainas dēļ, ko apliecina prasītājas paskaidrojums pēc nelaimes gadījuma, līdz ar to nav pamata noteikt morālā kaitējuma atlīdzību. Darba devējs ir apdrošinājis visus darbiniekus, tostarp prasītāju, pret nelaimes gadījumiem, tātad prasītājai ir iespējams saņemt apdrošināšanas atlīdzību. Saistībā ar prasītājas ilgstošo prombūtni darba devējs ir vērsies Veselības inspekcijā ar lūgumu sniegt atzinumu par prasītājas iesniegto darba nespējas lapu pamatotību.

Prasītājas pārstāvis tiesas sēdē prasību uzturēja un paskaidroja, ka prasītājas veselības stāvoklis ir pasliktinājies pēc nelaimes gadījuma darbā. Sakarā ar nelaimes gadījumu darbā prasītājai noteikts 15 procentu darbspēju zaudējums. Nelaimes gadījums darbā negatīvi ietekmēja arī citas prasītājas saslimšanas. Prasītājai ir piešķirta trešās grupas invaliditāte. Prasītāja nevar strādāt veselības stāvokļa dēļ. Prasītājai izsniegtās darbnespējas lapas virs 52 nedēļām tika anulētas, un prasītāja tika atbrīvota no darba 2020. gada februārī.

Atbildētāja pārstāve tiesas sēdē prasību neatzina un iesniedza rakstveida paskaidrojumus, kuros norādīts, ka nelaimes gadījumā nav konstatēta darba devēja vaina, kā arī prasītāja nav guvusi smagus miesas bojājumus. Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2019. gada 2. maija lēmumā norādīts, ka sakarā ar nelaimes gadījumu darbā /pers. A/ ir konstatēts darbspēju zaudējums 15 % apmērā. Veselības inspekcija informēja darba devēju, ka /pers. A/ tika nepamatoti izsniegtas darba nespējas lapas, sākot no 2017. gada 16. oktobra. Nelaimes gadījums darbā tika izmeklēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Latvijas Republikā darbojas sociālās apdrošināšanas sistēma, atbilstoši kurai darba devējs veic iemaksas par katru darba ņēmēju arī darba negadījumu speciālajā budžetā.

Atbildētāja pārstāve papildus paskaidroja, ka prasītājas nelaimes gadījums darbā ir radies darba vides faktoru ietekmē, bet darba devējs nav pārkāpis normatīvos aktus. Pēc nelaimes gadījuma darbā darba devējs veica darbības, lai samazinātu darba vides riska faktorus.

**Motīvu daļa**

Novērtējot lietas dalībnieku paskaidrojumus un civillietā iesniegtos rakstveida pierādījumus, tiesa atzīst, ka celtā prasība ir noraidāma.

Saskaņā ar 2015. gada 11. maija darba līgumu /pers. A/ pieņemta darbā /nosaukums/ par /amats/. Darba līgums noslēgts uz nenoteiktu laiku. Saskaņā ar darba līguma 2.3. apakšpunktu darbiniekam ir pienākums ievērot darba kārtības noteikumus un pildīt darba devēja rīkojumus, ievērot darba aizsardzības, drošības tehnikas un darba higiēnas prasības, saudzīgi izturēties pret darba devēja mantu, neizpaust ražošanas, komerciālos un citus noslēpumus.

(lietas 20.-22. lapa)

2016. gada 4. novembrī sastādīts darba devēja /nosaukums/ akts Nr. 8/1109222016 par nelaimes gadījumu darbā. Nelaimes gadījums notika 2016. gada 16. oktobrī. Padodot finiera sloksni saudzēšanas iekārtā, tā sagriezās, un /pers. A/ devās sakārtot sagriezušos loksni. Platformas galā pie kāpnēm no platformas malas /pers. A/ paslīdēja kreisā kāja, un darbiniece paklupa, sasitot labās kājas apakšstilbu pret pārvietošanās platformas metāla kājlīsti. Par notikušo /pers. A/ informēja maiņas vadītāju /pers. H/, kurš nolēma nosūtīt cietušo uz medicīnas iestādi. /pers. I/ ar personīgo automašīnu nogādāja cietušo uz medicīnas iestādi. Aktā norādīts darbinieka traumējošais faktors: sasitums, kas gūts pakrītot. Aktā norādīts nelaimes gadījuma cēlonis: cietušās personas neuzmanība. Aktā norādīts, ka /pers. A/ tika izsniegti darba apavi, kas atbilst LVS NE 345 prasībām; obligātā veselības pārbaude veikta 2015. gada 7. septembrī; ievadinstruktāža veikta 2015. gada 7. maijā; darba aizsardzības instruktāža darba vietā (atkārtotā) veikta 2016. gada 14. jūnijā; darba vides riska faktoru novērtējums veikts 2016. gada 5. septembrī. Nelaimes gadījums ir darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

(lietas 9.-11. lapa)

Ministru Kabineta 2009. gada 25. augusta noteikumu Nr. 950 "Nelaimes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 57. punktā noteikts: ja cietušais vai persona, kas pārstāv viņa intereses, darba devējs vai cita persona, kuras tiesības vai pienākumus skar sastādītais akts, nepiekrīt tā saturam, tai ir tiesības mēneša laikā aktu apstrīdēt, iesniedzot inspekcijas direktoram attiecīgu iesniegumu; inspekcijas direktora lēmumu mēneša laikā pēc lēmuma spēkā stāšanās var pārsūdzēt tiesā.

Prasītāja norāda, ka nelaimes gadījuma izmeklēšanā netika ņemti vērā būtiski aspekti un vecākais darba aizsardzības speciālists /pers. J/ lika prasītājai rakstīt paskaidrojumā, ka nelaimes gadījums notika /pers. A/ neuzmanības dēļ.

Tiesai nav pamata pārvērtēt darba devēja aktā konstatēto, ka nelaimes gadījuma cēlonis ir cietušās personas neuzmanība, jo akts netika apstrīdēts noteiktajā kārtībā.

Ministru Kabineta 2009. gada 25. augusta noteikumu Nr. 950 "Nelaimes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 50. punktā noteikts, ka pēc akta sastādīšanas un reģistrēšanas darba devējs iepazīstina ar nelaimes gadījuma izmeklēšanas materiāliem cietušo vai personu, kas pārstāv viņa intereses.

Prasītāja norāda, ka darba devējs nav iepazīstinājis viņu ar nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanas materiāliem. Atbildētājs norāda, ka 2016. gada 29. novembrī prasītājai tika izsniegts akta par nelaimes negadījumu darbā otrais eksemplārs un dota iespēja iepazīties ar izmeklēšanas materiāliem. Tā kā prasītāja neapstrīd akta otrā eksemplāra saņemšanu 2016. gada 29. novembrī, tiesai nav pamata apšaubīt to, ka prasītājai bija iespēja iepazīties ar izmeklēšanas materiāliem. Prasītāja nav rakstveidā vērsusies pie darba devēja vai Valsts darba inspekcijā sakarā ar darba devēja atteikumu iepazīstināt prasītāju ar nelaimes gadījuma izmeklēšanas materiāliem.

Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 7.panta pirmajā daļā noteikts, ka sociālās apdrošināšanas iemaksas (turpmāk — iemaksas) tiek veiktas un sociālās apdrošināšanas pakalpojumi tiek finansēti no šādiem speciālajiem budžetiem: 1) valsts pensiju speciālā budžeta; 2) nodarbinātības speciālā budžeta; 3) darba negadījumu speciālā budžeta; 4) invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta.

Saskaņā ar likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 17. panta pirmo daļu apdrošinātajai personai, kura cietusi nelaimes gadījumā darbā vai saslimusi ar arodslimību un attiecībā uz kuru ir iestājies apdrošināšanas gadījums, ir tiesības saņemt šā likuma 14. pantā noteikto apdrošināšanas atlīdzību; šis noteikums attiecas arī uz personu, kura vairs nav apdrošinātā persona, bet tāda ir bijusi apdrošināšanas gadījuma iestāšanās laikā; tiesības uz apdrošināšanas atlīdzību arodslimības dēļ ir apdrošinātajai personai, par kuru darba devējs veicis vai tam bija jāveic obligātās iemaksas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām ne mazāk kā trīs gadus.

Saskaņā ar likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 14. panta otro daļu apdrošinātajai personai paredzētas šādas naudas izmaksas: 1) slimības pabalsts; 2) atlīdzība par darbspēju zaudējumu; 3) (izslēgts ar 16.06.2009. likumu); 4) papildu izdevumu kompensācija, bet trešajā daļā noteikts, ka apdrošinātajai personai paredzēti šādi pakalpojumi: 1) ārstēšana, aprūpe un medicīniskā rehabilitācija; 2) pārkvalifikācija; 3) profesionālā rehabilitācija.

Prasītājai sakarā ar nelaimes gadījumu darbā ir tiesības saņemt normatīvajos aktos noteikto apdrošināšanas atlīdzību, kas tiek izmaksāta no valsts speciālajiem budžetiem.

Prasītāja ir aprēķinājusi atrauto peļņu 15000 EUR, ko veido starpība starp prasītājas vidējo izpeļņu pirms nelaimes gadījuma 742,31 EUR pirms nodokļu nomaksas un invaliditātes pensiju 64,03 EUR laika periodā no 2017. gada oktobra līdz 2019. gada augustam.

Saskaņā ar Civillikuma 1779. pantu katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību ir nodarījis. Saskaņā ar Civillikuma 1770. pantu ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums.

Ar jēdzienu „zaudējums" saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī peļņas atrāvumu, papildu izdevumus un citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. (Latvijas Republikas Civillikuma komentāri; Saistību tiesības; autoru kolektīvs prof.K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcija; Rīga, Mans Īpašums, 2000. gads, 267. lapa)

Zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tikai tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi: 1) nodarītāja prettiesiska rīcība, 2) zaudējumu esamība, 3) cēloniskais sakars. (Kalvis Torgāns, Saistību tiesības I daļa, TNA, Rīga, 2006., 246. lapa)

Saskaņā ar Civillikuma 1771. pantu zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā; pirmajā gadījumā tas dod tiesības uz atlīdzību, bet otrajā – uz nodrošinājumu. Saskaņā ar Civillikuma 1772. pantu jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

Likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 7. panta pirmajā daļā noteikts, ka darba devējam ir pienākums: 1) (izslēgts ar 24.09.1998. likumu); 2) nekavējoties organizēt pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu apdrošinātajai personai, kas cietusi nelaimes gadījumā darbā vai ceļā uz darbu vai no darba, atrodoties apdrošināšanas ņēmēja valdījumā esošā transportlīdzeklī, kā arī nodrošināt tās nogādāšanu ārstniecības iestādē; 3) nodrošināt apdrošinātās personas veselības stāvokļa izmeklēšanu ārstniecības iestādē, ja ārstam rodas aizdomas par saslimšanu ar arodslimību; 4) nodrošināt, lai darbā notikušais nelaimes gadījums vai saslimšana ar arodslimību tiktu izmeklēta likumā noteiktajā kārtībā, un, pamatojoties uz izmeklēšanas materiāliem, veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu cēloņus, kas izraisa nelaimes gadījumus darbā vai saslimšanu ar arodslimībām; 5) izmaksāt no saviem līdzekļiem apdrošinātajai personai, kas cietusi nelaimes gadījumā darbā, slimības naudu par pirmajām 10 kalendārajām dienām ne mazāk kā 80 procentu apmērā no mēneša vidējās izpeļņas; 6) izmaksāt darbiniekam vienreizēju pabalstu vienas mēnešalgas (amatalgas) apmērā, ja darba devēja vainas dēļ darba negadījuma rezultātā darbinieks ir guvis smagu miesas bojājumu.

Darba devējs veica visas darbības, kas noteiktas likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un

arodslimībām" 7. panta pirmajā daļā sakarā ar darba vietā gūto prasītājas traumu. Nelaimes gadījumā darbā prasītāja neguva smagus miesas bojājumus. Prasības pieteikumā norādīts, ka darba vietā tika veikti būtiski uzlabojumi, lai turpmāk novērstu līdzīgus negadījumus. Tiesa nekonstatē darba devēja prettiesisku rīcību, kas ir viens no nepieciešamiem priekšnoteikumiem zaudējumu atlīdzības pienākumam.

Saskaņā ar Civillikuma 1635. panta pirmo daļu katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Saskaņā ar Civillikuma 1635. panta otro daļu ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Morālā kaitējuma (nepamatota tiesību aizskāruma negatīvās sekas) atlīdzības prasībai ir nepieciešams konstatēt visus priekšnoteikumus – neatļautu darbību, ar to aizskartās cietušās personas nemantiskās tiesības vai nemantisko labumu un ar aizskārumu radītās fiziskas vai garīgas ciešanas.

Lietā nav strīda par to, ka nelaimes gadījums bija darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

Darba aizsardzības likuma 15. panta pirmajā daļā noteikts, ka darba devējs nodrošina obligātu veselības pārbaudi tiem nodarbinātajiem, kuru veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgie darba vides faktori, un tiem nodarbinātajiem, kuriem darbā ir īpaši apstākļi.

Darba aizsardzības likuma 14. panta pirmā daļa noteic, ka darba devējs nodrošina, lai ikviens nodarbinātais saņemtu instruktāžu un tiktu apmācīts darba aizsardzības jomā, kas tieši attiecas uz viņa darbavietu un darba veikšanu; šādu instruktāžu un apmācību veic, uzsākot darbu, mainoties darba raksturam vai darba apstākļiem, ieviešot jaunu vai mainot iepriekšējo darba aprīkojumu un ieviešot jaunu tehnoloģiju; nodarbināto instruktāžu un apmācību pielāgo darba vides riska pārmaiņām un periodiski atkārto.

Darba devējs bija veicis nepieciešamos pasākumus, lai mazinātu nelaimes gadījuma risku: 1) tika veikta prasītājas instruktāža par darba aizsardzību darba vietā; 2) prasītājai tika veikta obligātā veselības pārbaude; 3) tika veikts darba vides risku novērtējums; 4) prasītājai tika izsniegti darba apavi, kas atbilst LVS EN 345 prasībām. Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2019. gada 2. maija lēmumā norādīts, ka sakarā ar nelaimes gadījumu darbā /pers. A/ ir konstatēts darbspēju zaudējums 15 % apmērā.

(lietas 23.-47. lapa, 63.-64. lapa)

Lietā nav iesniegti pierādījumi par to, ka prasītājai ir noteikta trešās grupas invaliditāte sakarā ar nelaimes gadījumā darbā gūto traumu.

Tiesa jau konstatēja, ka nelaimes gadījuma darbā cēlonis bija cietušās personas neuzmanība. Ievērojot to, ka darba devējs nav pārkāpis normatīvos aktus, kas regulē darba aizsardzības noteikumus, nav pamata atzīt darba devēja neatļautu darbību, kas ir obligāts priekšnoteikums atlīdzības noteikšanai par morālo kaitējumu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 1. punktu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos atbrīvoti prasītāji prasībās par darba samaksas piedziņu un citiem darbinieku prasījumiem, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām vai ir ar tām saistīti.

Noraidot celto prasību, tiesas izdevumus uzņemas valsts.

**Rezolutīvā daļa**

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 93., 97., 189., 190., 193.-195. pantu tiesa

**n o s p r i e d a :**

Noraidīt /pers. A/ prasību pret /nosaukums/ par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Rīgas apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Tiesnese Sanita Rūtenberga